

पदस्त्रीभ पु० पदस्थितः स्त्रीभः । पदमध्यपठिते निरर्थके
शब्दभेदे गानशब्दे २५७२ पु० दृश्यम् । लितायां राजनि०
पदाङ्गी स्त्री पदं हंसपदमिवाङ्गं यस्याः ङीष् । हंसपदी-
पदाङ्गी पु० पादेन अर्जति गच्छति अज-इण् । “पादस्य
पदाज्यतीति” निर्देशात् व्यभावः पादस्य पद इत्यादेशः ।
पादेन गन्तरि पदानौ अमरः ।
पदात् त्रि० पादेनातति अत-अच् । पदातौ शब्दरत्ना०
पदाति पु० पादेन अर्जति गच्छति उपपदि अत-इण् पदा-
देशः । पादेन गन्तरि (मेवादा) अमरः । स्वार्थे क ।
पदातिक तत्त्वार्थे शब्दर० ।
पदाव्यविट् पु० पदादिं न वेत्ति विट्-क्लिप् इत० पदाद्यु-
च्चारणानभिज्ञे छात्रगण्डे अपठत्पठ्यात्वे चारा० ।
पदानुशासन न० पदानुशिक्षणान्नेनेन अतु+शास-करणे
ल्युट् । शब्दानुशासने व्याकरणे मेदि० ।
पदानुस्वार पु० सामभेदे लाट्यायन० ६।६।३
पदान्त पु० इत० । पदावसाने
पदान्तर न० अन्यत् पदम् मयू० स० । एकपदभिन्ने
अन्यत्तिन् । १पदे २स्यानान्तरे च । [लिकेच मेदि० ।
पदार् पु० पदात् अर्जति अ-अच् इत० । १पादधूलौ २पदा-
पदार्थे पु० इत० । शब्दभिन्नेषु द्रव्यादौ । पदार्थाश्च दर्शन-
भेदेन नानाविधाः तत्तद्दर्शनमतप्रदर्शने उक्ता यथा
तैशेषिकाणां द्रव्यादयः षट्, सप्त वा, नैयायिकमते प्रमा-
णादयः षोडश, संख्यानां प्रकृत्यादयः पञ्चविंशतिः,
पातञ्जलानां सेवराः प्रकृत्यादयः षड्विंशतिः । वेदा-
न्तिनाम् चिद्विदात्मकौ द्वायित्वेवं बोध्यम् ।
पदालिक पु० पदस्य चरणस्यालिकमिव । चरणोपरिभागे
पदासन इत० । पादपीठे हेमच० ।
पदि पु० पद्यते पद-कर्मणि इन् । गन्तव्ये निरु० “पदिगन्तु-
र्भवति यत् पद्यते” निरु० ५।१८ । “पदिस्तुतिनाति”
क० १।२५।२ । [चारिणि स्त्रियां प्रित्वात् ङीष् ।
पदिका त्रि० पादेन चरति पर्णा० षन् पदादेशश्च । पाद-
पदिन्याय पु० जैमि० १।१।१८ श्रुत्वोक्ते न्यायभेदे ।
पदिहोम पु० पदिपादस्थाने होमः अहुक्त्वा० पदि जुहोति
वर्त्मनि जुहोतीति स्तुतिविहितहोमभेदे तत् पादस्य
हस्तिनयव आद्याः “सर्वे पदो हस्तिपदे निमग्नाः”
इत्युक्तेः । [पादेनोपहते ।
प्रदोषहत त्रि० पादेन उपहतः पादस्य पद इत्यादेशः ।
पद्म त्रि० पद्मं गच्छति गम-ङ इत० । पद्मं गन्तरि पदातौ

अमरः । पादशब्देन समासे तु अदन्तपदादेशे पदग इत्येव ।
पद्मोष् पु० इत० वा पदादेशः । पादशब्दे । एवं शब्दमिन्-
योरपि वा पदादेशे पच्छद्पन्मिन्शब्दौ पादशब्दादर्थे
पक्षे पादबोधे पादशब्द पादमिन् तत्तदर्थे ।
पद्मति(ती) स्त्री पादेन हन्यते गम्यते हन-गतौ आधारे
क्तिन् पदादेशः वा ङीष् । १पथि २पङ्क्तौ च मेदि० ।
३पन्थस्य निष्कृष्टार्थबोधके पन्थभेदे हेमच० । ४उपनाम-
भेदे स च मूढस्य वस्तुबोधादिः । “शूद्राणां नामकरणे
वस्तुबोधमित्यादिरूपपद्धतियुक्तनामत्वम्” उद्गा० रघु० ।
पद्मि न० पादस्य हिमं पदादेशः । पादशीतस्यैव ।
पद्म न० पद-मन् । १कमले २गजसुखादिस्ये विन्दुसुखादे
कमलाकारेण सैन्यादिरमिन्निवेशनरूपे श्व्यूहभेदे ४नि-
धिभेदे “अर्बुदमज्ज”मिति पद्मपर्यायाजनाम्नोक्तायां
५दशार्बुदसंख्यायां इतत्संख्यातेषु ७पुष्करमूले दसीसके
धातौ ८शरीरस्ये नाडीचक्रभेदे च मेदि० । ९पद्माका-
शोधौ धरणिः । देहस्यपद्मानि च चक्रत्वेन प्रसिद्धानि
तानि च चक्रशब्दे २८०८पृ० दर्शितानि । कमले पु० न०
अमरे स्थितं तत्पास्य पुंस्त्वमप्युक्तदोषयुक्तमित्यालङ्का-
रिकाः । ११दाशरथौ १२नागभेदे पु० धरणिः । १३जिन-
चक्रवर्त्तिभेदे पु० हेम० । १४रतिवन्धभेदे पु० “हस्ताभ्याञ्च
समालिङ्ग्य नारी पद्मानोपरि । रमेदुगाढं समाकृष्य
बन्धोऽयं पद्मसंज्ञकः” रतिम० ।
पद्मक न० पद्ममिव कायति कै-क । १गजसुखादिस्ये पुष्पा-
कारे विन्दुसमूहे अमरः । २पद्मकाष्ठे मेदि० । ३कुष्ठो-
षधौ राजनि० स्वार्थे क । ४पद्मशब्दार्थे च पद्मकाष्ठ-
गुणाः भावप्र० उक्ता यथा “पद्मकं तुवरं तित्तं शीतलं
वातलं लघु । धीरपदाहविस्फोटकुष्ठकृत्वास्त्रापि तत्तत् ।
गर्भसंस्थापनं रुच्यं वमित्रण्डपप्रणुत्” [द्योऽप्यत्र ।
पद्मकर पु० पद्मं करोऽस्य । पद्महस्ते विष्णौ पद्महस्ता-
पद्मकन्द पु० इत० । कमलकन्दे शालूके “शालूकं शीतलं
हृद्यं पित्तदाहान्तुदु गुरु । दुर्जरं स्वादुपाकञ्च स्तन्या-
निलकम्पप्रदम् । संप्राहि सुधुरं हृत्तं भिष्माम्बुसपि
तद्गुणम्” भावप्र० ।
पद्मकाव्यवृत्त न० “पद्मकाव्यवृत्तनिम्बानां धान्यचन्दनयोः
पत्रेत् । कल्के काष्ठे च हविषः प्रस्यं कर्दिनिवार-
णम् । तस्यारुचिपशमनं दाहज्वरहरं परम्” चक्र-
दत्तोक्ते पद्मकृतभेदे
पद्मकाष्ठ न० पद्ममिव सुगन्धि काष्ठमस्य । बोधधिभेदे राजनि०